



Samhällsutvecklingsavdelningen
Hållbarhetsenheten
Venus Krantz
072 990 93 23
venus.krantz@kristianstad.se

2025-02-05

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Remissvar för Promemorian Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi

KS 2024/1330

Kommunledningskontorets förslag till kommunstyrelsens arbetsutskott

- Överlämna detta yttrande som kommunens remissvar till Klimat- och näringslivsdepartementet

Sammanfattning

Kristianstads kommun bedömer det som nödvändigt att promemorian återremitteras till departementet för vidare hantering.

Klimat- och näringslivsdepartementet har tagit fram en promemoria rörande reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och cirkulär ekonomi. En av de remissinstanser som får möjlighet att yttra sig är Kristianstads kommun. Yttrandet ska vara departementet tillhanda senast den 14 februari 2025. I promemorian lämnas förslag till en reformerad och moderniserad avfallslagstiftning för att förebygga avfall och öka materialåtervinningen så att Sverige ska kunna nå de inom EU överenskomna målen på området. Promemorian är mycket omfattande och berör flera områden inom avfallslagstiftningen.

Kristianstads kommuns yttrande är sammanställt av kommunledningskontoret. Yttrandet består av synpunkter som inhämtats från kommunala tillsynsmyndigheten (miljö- och hälsoskyddsnämnden) samt det kommunala renhållningsbolaget (Kristianstads Renhållnings AB)



vilka bidragit utifrån sina respektive roller och ansvar. Detta tjänsteutlåtande är således en sammanfattning varav synpunkter från tillsynsmyndigheten och renhållningsbolaget biläggs separat och bör beaktas.

Sammantaget ställer sig Kristianstad kommun i grunden positiv till en översyn av avfallslagstiftningen och till vissa förslag, men samtidigt kritisk till en del av förslagen. Kommunen vill att departementet tar hänsyn till framförda synpunkterna som är sammanfattade i detta tjänsteutlåtande samt hanterar (delar av förslaget) vidare. Vidare hantering gäller främst synpunkter kopplat till kommunens tillsynsarbete där bland annat konsekvensbeskrivningen anses otillräcklig.

Beslutsunderlag

Kommunledningskontorets tjänsteutlåtande 2025-01-22 ändrat 2025-02-05

Miljö-och hälsoskyddsnämndens yttrande 2024-12-10

Promemoria: Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi 2024-11-12

Kristianstads Renhållnings ABs yttrande 2025-01-20

Ärendet

Bakgrund

I promemorian lämnas förslag till en reformerad och moderniserad avfallslagstiftning för att förebygga avfall och öka materialåtervinningen så att Sverige ska kunna nå de inom EU överenskomna målen på området. Förslagen syftar till att öka resurseffektiviteten, skapa långsiktighet och bättre planeringsförutsättningar för företag och kommuner och främja investeringar i innovativa tekniska lösningar. Vidare lämnas förslag för att stärka och effektivisera tillsynen på avfallsområdet för att undvika snedvriden konkurrens och ökad illegal avfallshantering.

Den 8 juni 2023 beslutade EU-kommissionen att utfärda en tidig varning till Sverige för att det finns risk att målet för förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall inte kommer att nås för år 2025. Kommissionen anser att Sverige riskerar att missa 2025 års mål på 55 viktprocent för förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av det kommunala avfallet. Detta mål höjs sedan år 2030 till 60 viktprocent och år 2035 till 65 viktprocent.



Promemorian lyfter att det krävs omfattande förändringar och en kombination av styrmedel och åtgärder för att omvandla samhället till en mer cirkulär ekonomi. Naturvårdsverket påpekar att många författningsändringar har gjorts utan samordning, vilket gör det svårt att överblicka och tillämpa dem. Svenskt Näringsliv betonar att cirkulär ekonomi bör baseras på marknadsekonomiska principer och tydliga politiska riktlinjer, vilket skulle underlätta investeringar och innovationer. Departementet menar att avfallsplanering är central för att uppnå de miljömål som satts och att den behöver vara systematisk och målinriktad för att driva investeringar i nya affärsmodeller och tekniska lösningar. Regelverket behöver förtydligas och göras mer konsekvent för att skapa konkurrensneutrala förutsättningar och underlätta företagens arbete. Man menar också att ökade krav på avfallssortering inte automatiskt leder till mer materialåtervinning. Det krävs även insamlingssystem, anläggningar för materialåtervinning samt en marknad för det återvunna materialet. För att investeringar i nödvändig infrastruktur ska ske behövs långsiktiga förutsättningar, och att tydliga krav på sortering och insamling kan komma att skapa dessa förutsättningar. Ett behov av förenkling och modernisering av avfallslagstiftningen inom avfallsområdet är något som lyfts i promemorian. Mycket av terminologin från den tiden när avfallshantering främst syftade till att minimera hälso- och sanitetsproblem från avfallet finns fortfarande kvar i lagstiftningen. Sedan dess har lagstiftningen i högre grad utvecklats för att främja giftfria och resurseffektiva kretslopp i en cirkulär ekonomi.

Promemorian är omfattande av sitt slag där ett stort antal ändringar inom avfallslagstiftningen tas upp och föreslås ändras. Några exempel på förändringar handlar om förtydligande och förändringar i definitioner och ansvar (såsom avfallsproducent och fullständig behandling). Förslaget anger vidare att den som är ansvarig för att avfallet blir fullständigt behandlat ska se till att det insamlade avfallet sorteras ytterligare om det behövs för att möjliggöra materialåtervinning. Det föreslås även att ansvaret för kommunalt avfall i detaljhandel med livsmedel (och för avfallsströmmarna förbrukat matfett, och förbrukat kontorspapper) flyttas från kommunen till den yrkesmässiga verksamhet som producerar avfallet. Ett annat förslag är att avfallsproducenten ska kunna begära att kommunen ska hantera det kommunala avfall som avfallsproducenten har eget ansvar för, om det exempelvis finns ett bristande utbud av tjänster för att samla in och behandla avfallet. Kommunen ansvarar då för att göra en utvärdering gällande detta



vart femte år. Vidare är ett förslag att kommunen ska tillhandahålla insamlingssystem för återanvändning av produkter från hushåll.

Andra exempel i förslaget är att ta bort krav på kommunal avfallsplan men att kommunerna fortsatt får besluta om egna avfallsplaner utan att vara tvungna att följa de nuvarande reglerna. Kommunens generella ansvar för att utöva tillsyn över avfallshanteringen inom kommunen föreslås att tas bort i miljöbalken. Anledningen är att det ibland förekommer dubbla tillsynsansvar, vilket innebär att två eller flera myndigheter utövar tillsyn över en verksamhet i syfte att kontrollera samma regler. Detta, kombinerat med risk för fler kriminella aktörer på marknaden, ligger till grund för förslaget om ökad samverkan och kompetens inom tillsynen, samt att kommunernas tillsyn rörande avfall ska centraliseras till länsstyrelserna. Man menar att en tydligare tillsynsorganisation med tydligt definierade ansvarsområden och utan dubbla ansvar kan skapa en effektivare tillsyn med mer fokus på de uppgifter som ska utföras. Promemorian lyfter även att det finns ett behov av att separera tillsyn och utförande av avfallshantering inom kommunen, särskilt när det gäller insamling och behandling av kommunalt avfall. Det föreslås att länsstyrelsen ska ta över tillsynen för att säkerställa att kommunerna uppfyller sina skyldigheter, vilket skulle innebära att länsstyrelsen kan utfärda förelägganden och förbud istället för den kommunala nämnden. I ett avsnitt i slutet av förslaget beskrivs övergripande hur kommunen påverkas i rollen som ansvarig för hanteringen av kommunalt avfall och som tillsynsmyndighet (avsnitt 16.5.2 s. 184 - 189).

Sammanfattning av yttranden

I detta avsnitt sammanfattas det kommunala bolaget Kristianstads Renhållnings AB och den kommunala tillsynsmyndigheten Miljö- och hälsoskyddsnämndens övergripande reflektioner och kommentarer på förslaget. Dessa två har svarat utifrån sina respektive roller och därav olika utgångspunkter. Miljö- och hälsoskyddsnämnden yttrande utgår från Kristianstads kommuns nuvarande arbete med avfallsfrågorna - både med avseende på kommunalt avfall och den avfallstillsyn (legal och illegal) som löpande bedrivs mot verksamheter och medborgare i kommunen, med fokus på tillsynsansvaret. Kristianstad Renhållning har koncentrerat sina kommentarer till det som bedömts vara av störst betydelse för avfallshanteringen i kommunen eller som av andra anledningar bedömts som särskilt viktiga. Fullständiga synpunkter från Miljö- och hälsoskyddsnämnden och Renhållningsbolaget biläggs och bör beaktas separat.



Övergripande ställer sig Kristianstads kommun i grunden positiv till en reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi. Det anses positivt att avfallslagstiftningen ses över i stort då nuvarande lagstiftning inte alltid upplevs enkel att implementera i praktiken och ändringarna bidrar till en viktig pusselbit för att uppnå de beslutade målen inom EU och en cirkulär ekonom i stort. Många separata förslag upplevs positiva såsom exempelvis kravet på eftersortering av restavfall och förslaget att det införs krav på särredovisning.

Ur ett övergripande strategiskt perspektiv anses förslaget om att ta bort kravet på att upprätta en avfallsplan vara *problematiskt* (avsnitt 9.3). Avfallsplanen är ett viktigt strategiskt styrdokument för att sammanhålla arbetet med avfallsfrågorna lokalt. Att det finns krav på en kommunal avfallsplan, tvingar kommuner att ta ett långsiktigt ansvar för en cirkulär ekonomi och arbeta både externt och internt med avfallsfrågorna i samverkan med avfallsbolaget och ibland andra kommuner. Avfall är ett relevant område att ha ett sådant krav inom, eftersom det handlar om praktiska utmaningar, som har inverkan på många olika miljöaspekter. Att ta bort kravet skulle i förlängningen kunna bidra till att avfall blir en isolerad fråga som hanteras endast i de kommunala bolagen, medan cirkulära lösningarna kräver att många aktörer samverkar. I stället skulle kraven på formalia i avfallsplanen kunna minskas på olika sätt.

Ur ett avfallshanteringsperspektiv ser Kristianstads att det finns förslag som riskerar att bli utmanande i praktiken. Det gäller bland annat förslaget att varje kommun ska tillhandahålla insamlingssystem för återanvändning av produkter från hushållen. Det finns även utmaningar kring att det ska åligga kommunen att göra en utvärdering av om förutsättningarna förändrats eller om tjänsten till avfallsproducenten att samla in och behandla avfall fortsatt ska erbjudas. Förslaget om att avreglera avfall från detaljhandel med livsmedel men samtidigt inte för övrig detaljhandel riskerar att motverka en ökad materialåtervinningsgrad i praktiken.

Ur ett tillsynsperspektiv har Kristianstads kommun invändningar rörande bland annat otydliga och ibland motstridiga formuleringar, bristfällig konsekvensutredning samt en generalisering av det lokala arbetet som berörda myndigheter tenderar att drabbas av. Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Kristianstads kommun bedömer det som önskvärt att promemorian återremitteras till departementet för vidare hantering. Detta



då promemorian inte redovisat en konsekvensutredning i tillräcklig grad, ej heller försett remissinstanser med tillräckligt material och information för att själva kunna reflektera kring och ta ställning till en relevant konsekvensutredning.

Följande förslag till ändringar och kommentarer har tagits upp av Kristianstad Renhållnings¹ respektive Miljö-och hälsoskyddsnämndens kommentarer i sin helhet, utifrån sina respektive perspektiv och roller:

- Promemorian är *otydligt formulerad* i flera avseenden. Miljö och hälsoskyddsnämnden är inte helt säker på vad som avses i flertal kapitel (exempelvis avsnitt 5.1 och 6.2), och kan därför inte yttra sig kring de faktiska omständigheter och eventuella konsekvenser som promemorian föreslår. Nämnden vill därför flagga för att frågeställningarna, primärt kopplade till tillsyn, behöver tydliggöras. Några frågeställningar lyfts under rubriken tillsynsansvar i bifogat remissvar.
- Kristianstads Renhållning *avstyrker* förslaget att ansvaret för kommunalt avfall från detaljhandel med livsmedel flyttas från kommunen till verksamheten själv (avsnitt 5.2). I andra hand yrkar Kristianstads Renhållning på att ansvaret för kommunalt avfall från all detaljhandel flyttas från kommunen till verksamheterna. Det sämsta av alla scenarion är att detaljhandel med livsmedel avregleras och övrig detaljhandel inte gör det. Utanför storstadsområdena skulle en sådan ändring innebära att kundunderlaget blir för litet för de investeringar i fordon och utrustning som krävs för insamlingen, oavsett om det är kommunen eller privata aktörer som har ansvaret. Kristianstads Renhållning *avstyrker* förslaget att yrkesmässiga verksamheter ska ansvara för förbrukat matfett som produceras i verksamheten (avsnitt 5.2). Ett avvikande ansvar för just förbrukat matfett gentemot annat bioavfall (matavfall och fettavskiljaravfall) skulle ge restaurangerna fler motparter och inte bidra till tydlighet. Kristianstads Renhållning *tillstyrker* förslaget att yrkesmässiga

¹ När det gäller de ändringsförslag i promemorian som Kristianstads Renhållning inte har kommenterat i detta yttrande ställer sig Kristianstads Renhållning bakom de synpunkter som Avfall Sveriges framför i sitt yttrande.



verksamheter ska ansvara för förbrukat kontorspapper som produceras i verksamheten (avsnitt 5.2).

- Kristianstads Renhållning *avstyrker med bestämdhet* förslaget att det ska åligga kommunen att göra en utvärdering av om förutsättningarna förändrats eller om tjänsten till avfallsproducenten att samla in och behandla avfall fortsatt ska erbjudas (avsnitt 5.3). Det blir svårt, näst intill omöjligt, för kommunen att avgöra om påståenden om oskäliga avtalsvillkor föreligger. Det finns inga skäl till att kommunen ska påläggas administration och utredningskostnader för att regelbundet utvärdera marknadens villkor åt avfallsproducenten. Om avfallsproducenten erbjuder nya, skäliga villkor från marknadsaktörerna kan ju denne välja marknadsaktör och meddela detta till kommunen (som i sin tur bör informera tillsynsmyndigheten).
- Kristianstads Renhållning *avstyrker med bestämdhet* förslaget att varje kommun ska tillhandahålla insamlingssystem för återanvändning av produkter från hushållen (avsnitt 8.1). Det finns idag ett stort antal secondhand-butiker, ofta drivna av välgörenhetsorganisationer, som tar emot begagnade produkter för återanvändning. Det finns också många digitala tjänster för såväl försäljning som bortskänkning av begagnade produkter. Ett krav på kommuner att tillhandahålla insamlingssystem för återanvändning av produkter skulle innebära en direkt konkurrens mot dessa verksamheter och i vissa fall riskera deras fortsatta verksamhet. Kristianstads Renhållning menar att förslaget innebär många utmaningar, både juridiska och praktiska, samt att delar av skälen till förslaget i grund och botten bygger på en olycklig begreppsförvirring kring begreppen förebyggande av avfall, återanvändning och förberedelse för återanvändning. Att samla in och avyttra produkter bidrar inte på något sätt till EU-målet och det nationella målet att öka materialåtervinningsgraden till 55 viktprocent år 2025, 60 viktprocent år 2030 och 65 viktprocent år 2035, eftersom målet avser avfall och inte produkter. Bidrar till målet gör däremot förberedelse av avfall för återanvändning och här är den outnyttjade potentialen stor. Förberedelse för återanvändning är visserligen redan lagstadgat genom miljöbalkens avfallshierarki, men Kristianstads Renhållning menar att det behövs tydligare styrning för att främja en sådan hantering.



- Kristianstads Renhållning *tillstyrker* förslaget om krav på eftersortering av restavfallet (avsnitt 8.9 och 8.10). Sortering vid källan ger en högre kvalitet och renhet på de utsorterade avfallsslagen och bör alltid vara ett obligatoriskt första steg, men för att det ska finnas en rimlig chans att nå de ställda materialåtervinningsmålen, behöver även eftersortering av restavfallet vara obligatoriskt. För att förpackningsproducenterna ska fullfölja sitt producentansvar är det dock självklart att producenterna ska ersätta kommunen för de förpackningar som kommunen sorterar ut vid en eftersortering. Därför yrkar Kristianstads Renhållning på en sådan ändring i förslaget.
- Kristianstads Renhållning *tillstyrker* förslagen om mottagningskriterier för avfallsförbränningsanläggningar och samförbränningsanläggningar (avsnitt 8.12).
- Kristianstads Renhållning *avstyrker* förslaget om att ta bort kravet på att kommunen ska upprätta en avfallsplan (avsnitt 9.3). Den kommunala avfallsplanen är ett viktigt politiskt styrdokument genom att den beslutas av kommunfullmäktige och därigenom kan olika nämnder i kommunen åläggas krav att vidta åtgärder för att verka för att uppfylla de mål som finns beslutade i planen. I stället skulle kraven på formalia i avfallsplanen kunna minskas, till exempel genom att avgränsa avfallsplanen så att den endast ska omfatta kommunalt avfall samt annat avfall som kommunen har rådighet över.
- Kristianstads Renhållning *tillstyrker* förslaget att det införs krav på särredovisning (avsnitt 12.2).
- De delar som kortfattat adresserar konsekvensutredning för tillsynsmyndigheter anses *bristfällig* enligt miljö- och hälsoskyddsnämnden. Det är otydligt hur omnämnda tillsynsmyndigheter påverkas i praktiken, mer än det som generellt beskrivs i kapitel 16.5.2 - 16.5.3 (sidorna 184- 189).
- *Generalisering* av materialåtervinning och avfallstillsyn. Miljö- och hälsoskyddsnämnden förstår att det är svårt att revidera en nationell lagstiftning och samtidigt ta hänsyn till samtliga kommuner och hur



långt respektive har kommit med implementering av fastighetsnära insamling. Miljö och hälsoskyddsnämnden förstår också att detsamma gäller avseende avfallstillsyn, det vill säga att graden och nivån av tillsyn ser olika ut beroende på var i landet man befinner sig (och hur stor kommunen i fråga är). Dock är denna generalisering något som kan komma slå mot de kommuner som arbetar aktivt med avfallstillsynen, då det arbete och erfarenhet som byggts upp på lokalt plan kommer att gå förlorat.

Detta tjänsteutlåtande är en sammanfattning varav synpunkter från Miljö- och hälsoskyddsnämnden och Renhållningsbolaget biläggs och bör beaktas separat.

Barnkonsekvensanalys

Beslutet förändrar inte för barn jämfört med tidigare.

Oscar Nilsson

Bitr. kommundirektör

Malin Wildt-Persson

Avdelningschef

Beslut expedieras till

Klimat- och näringslivsdepartementet (med tillhörande bilagor)

Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen för kännedom

Kristianstads Renhållnings AB för kännedom



KSAU § 27

Remissvar för Promemorian Reformerings av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi

Änr KS 2024/1330

Beslut

- Överlämna detta yttrande som kommunens remissvar till Klimat- och näringslivsdepartementet.

Kommunstyrelsens arbetsutskotts behandling

Yrkande

Ordföranden yrkar att textavsnittet i kommunledningskontoret på sidan fem, enligt nedan, flyttas upp högre upp i kommunledningskontorets tjänsteutlåtande samt att ordet "önskvärt" ersätts med "nödvändigt":

"Kristianstads kommun bedömer det som ~~önskvärt~~ **nödvändigt** att promemorian återremitteras till departementet för vidare hantering."

Beslutsgång

Ordföranden ställer proposition på bifall till ändringsförslaget och kommunledningskontorets förslag och finner att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar i enlighet med kommunledningskontorets förslag tillsammans med ordförandens ändringsförslag.

Sammanfattning

Klimat- och näringslivsdepartementet har tagit fram en promemoria rörande reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och cirkulär ekonomi. En av de remissinstanser som får möjlighet att yttra sig är



Kristianstads kommun. Yttrandet ska vara departementet tillhanda senast den 14 februari 2025. I promemorian lämnas förslag till en reformerad och moderniserad avfallslagstiftning för att förebygga avfall och öka materialåtervinningen så att Sverige ska kunna nå de inom EU överenskomna målen på området. Promemorian är mycket omfattande och berör flera områden inom avfallslagstiftningen.

Kristianstads kommuns yttrande är sammanställt av kommunledningskontoret. Yttrandet består av synpunkter som inhämtats från kommunala tillsynsmyndigheten (miljö- och hälsoskyddsnämnden) samt det kommunala renhållningsbolaget (Kristianstads Renhållnings AB) vilka bidragit utifrån sina respektive roller och ansvar. Detta tjänsteutlåtande är således en sammanfattning varav synpunkter från tillsynsmyndigheten och renhållningsbolaget biläggs separat och bör beaktas.

Sammantaget ställer sig Kristianstad kommun i grunden positiv till en översyn av avfallslagstiftningen och till vissa förslag, men samtidigt kritisk till en del av förslagen. Kommunen vill att departementet tar hänsyn till framförda synpunkterna som är sammanfattade i detta tjänsteutlåtande samt hanterar (delar av förslaget) vidare. Vidare hantering gäller främst synpunkter kopplat till kommunens tillsynsarbete där bland annat konsekvensbeskrivningen anses otillräcklig.

Kommunledningskontorets förslag till Kommunstyrelsens arbetsutskott

- Överlämna detta yttrande som kommunens remissvar till Klimat- och näringslivsdepartementet

Beslutsunderlag

Kommunledningskontorets tjänsteutlåtande 2025-01-22

Miljö- och hälsoskyddsnämndens yttrande 2024-12-10

Promemoria: Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi 2024-11-12

Kristianstads Renhållnings ABs yttrande 2025-01-20

REMISSVAR:
REFORMERING AV AVFALLSLAGSTIFTNINGEN FÖR ÖKAD
MATERIALÅTERVINNING OCH FÖR MER CIRKULÄR EKONOMI
KN2024/02249

Klimat- och näringslivsdepartementet (departementet) har tagit fram en promemoria rörande reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och cirkulär ekonomi. En av de remissinstanser som får möjlighet att yttra sig är Kristianstads kommun. Kristianstads kommun avser att lämna ett gemensamt yttrande, i vilket både miljö- och hälsoskyddsnämnden samt Kristianstads Renhållning AB har möjlighet att bidra med synpunkter.

Kristianstads Renhållnings AB (nedan kallat Kristianstads Renhållning) är Kristianstads kommuns avfallsorganisation (helägt kommunalt bolag) och har kommunens uppdrag att hantera avfall under kommunalt ansvar. Kristianstads Renhållning lämnar härmed följande yttrande över Klimat- och näringslivsdepartementets remiss av promemorian *Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi*.

Yttrandet ska vara departementet tillhanda senast den 14 februari 2025.

Sammanfattning

I promemorian lämnas förslag till en reformerad och moderniserad avfallslagstiftning för att förebygga avfall och öka materialåtervinningen så att Sverige ska kunna nå de inom EU överenskomna målen på området. Promemorian är mycket omfattande och berör flera områden inom avfallslagstiftningen. Under rubriken *Yttrande* har Kristianstads Renhållning valt att kommentera de förslag som bedömts vara av störst betydelse för avfallshanteringen i kommunen eller som av andra anledningar har bedömts som särskilt viktiga. Dessa är:

- Kristianstads Renhållning *avstyrker* förslaget att ansvaret för kommunalt avfall från detaljhandel med livsmedel flyttas från kommunen till verksamheten själv. I andra hand yrkar Kristianstads Renhållning på att ansvaret för kommunalt avfall från all detaljhandel flyttas från kommunen till verksamheterna. Det sämsta av alla scenarion är att detaljhandel med livsmedel avregleras och övrig detaljhandel inte gör det. Utanför storstadsområdena skulle en sådan ändring innebära att kundunderlaget blir för litet för de investeringar i fordon och utrustning som krävs för

insamlingen, oavsett om det är kommunen eller privata aktörer som har ansvaret.

- Kristianstads Renhållning *avstyrker* förslaget att yrkesmässiga verksamheter ska ansvara för förbrukat matfett som produceras i verksamheten. Ett avvikande ansvar för just förbrukat matfett gentemot annat bioavfall (matavfall och fettavskiljaravfall) skulle ge restaurangerna fler motparter och inte bidra till tydlighet.
- Kristianstads Renhållning *tillstyrker* förslaget att yrkesmässiga verksamheter ska ansvara för förbrukat kontorspapper som produceras i verksamheten.
- Kristianstads Renhållning *avstyrker med bestämdhet* förslaget att det ska åligga kommunen att göra en utvärdering av om förutsättningarna förändrats eller om tjänsten till avfallsproducenten att samla in och behandla avfall fortsatt ska erbjudas. Det blir svårt, näst intill omöjligt, för kommunen att avgöra om påståenden om oskäligen avtalsvillkor föreligger. Det finns inga skäl till att kommunen ska orsakas administration och utredningskostnader för att regelbundet utvärdera marknadens villkor åt avfallsproducenten. Om avfallsproducenten erbjuder nya, skäligen villkor från marknadsaktörerna kan ju denne välja marknadsaktör och meddela detta till kommunen (som i sin tur bör informera tillsynsmyndigheten).
- Kristianstads Renhållning *avstyrker med bestämdhet* förslaget att varje kommun ska tillhandahålla insamlingssystem för återanvändning av produkter från hushållen. Det finns idag ett stort antal secondhand-butiker, ofta drivna av välgörenhetsorganisationer, som tar emot begagnade produkter för återanvändning. Det finns också många digitala tjänster för såväl försäljning som bortskänkning av begagnade produkter. Ett krav på kommuner att tillhandahålla insamlingssystem för återanvändning av produkter skulle innebära en direkt konkurrens mot dessa verksamheter och i vissa fall riskera deras fortsatta verksamhet.

Kristianstads Renhållning menar att förslaget innebär många utmaningar, både juridiska och praktiska, samt att delar av skälen till förslaget i grund och botten bygger på en olycklig begreppsförvirring kring begreppen förebyggande av avfall, återanvändning och förberedelse för återanvändning.

Att samla in och avyttra produkter bidrar inte på något sätt till EU-målet och det nationella målet att öka materialåtervinningsgraden till 55 viktprocent år 2025, 60 viktprocent år 2030 och 65 viktprocent år 2035, eftersom målet avser avfall och inte produkter. Bidrar till målet gör däremot förberedelse av avfall för återanvändning och här är den

outnyttjade potentialen stor. Förberedelse för återanvändning är visserligen redan lagstadgat genom miljöbalkens avfallshierarki, men Kristianstads Renhållning menar att det behövs tydligare styrning för att främja en sådan hantering.

- Kristianstads Renhållning *tillstyrker* förslaget om krav på eftersortering av restavfallet. Sortering vid källan ger en högre kvalitet och renhet på de utsorterade avfallsslagen och bör alltid vara ett obligatoriskt första steg, men för att det ska finnas en rimlig chans att nå de ställda materialåtervinningsmålen, behöver även eftersortering av restavfallet vara obligatoriskt. För att förpackningsproducenterna ska fullfölja sitt producentansvar är det dock självklart att producenterna ska ersätta kommunen för de förpackningar som kommunen sorterar ut vid en eftersortering. Därför *yrkar* Kristianstads Renhållning på en sådan ändring i förslaget.
- Kristianstads Renhållning *tillstyrker* förslagen om mottagningskriterier för avfallsförbränningsanläggningar och samförbränningsanläggningar.
- Kristianstads Renhållning *avstyrker* förslaget om att ta bort kravet på att kommunen ska upprätta en avfallsplan. Den kommunala avfallsplanen är ett viktigt politiskt styrdokument genom att den beslutas av kommunfullmäktige och därigenom kan olika nämnder i kommunen åläggas krav att vidta åtgärder för att verka för att uppfylla de mål som finns beslutade i planen. I stället skulle kraven på formalia i avfallsplanen kunna minskas, till exempel genom att avgränsa avfallsplanen så att den endast ska omfatta kommunalt avfall samt annat avfall som kommunen har rådighet över.
- Kristianstads Renhållning *tillstyrker* förslaget att det införs krav på särredovisning.
- När det gäller de ändringsförslag i promemorian som Kristianstads Renhållning inte har kommenterat i detta yttrande ställer sig Kristianstads Renhållning bakom de synpunkter som Avfall Sveriges framför i sitt yttrande.

Ärendet

Promemorian är mycket omfattande och berör flera områden inom avfallslagstiftningen. Nedan följer en kortfattad bakgrund samt några utdrag av vad promemorian föreslår som därefter tas upp under rubriken *Yttrande* (dvs. alla förändringsförslag i promemorian är inte uppräknade). Under rubriken *Yttrande* har Kristianstads Renhållning valt att kommentera de förslag som bedömts vara

av störst betydelse för avfallshanteringen i kommunen eller som av andra anledningar har bedömts som särskilt viktiga.

Bakgrund

I promemorian lämnas förslag till en reformerad och moderniserad avfallslagstiftning för att förebygga avfall och öka materialåtervinningen så att Sverige ska kunna nå de inom EU överenskomna målen på området. Förslagen syftar till att öka resurseffektiviteten, skapa långsiktighet och bättre planeringsförutsättningar för företag och kommuner och främja investeringar i innovativa tekniska lösningar. Vidare lämnas förslag för att stärka och effektivisera tillsynen på avfallsområdet för att undvika snedvriden konkurrens och ökad illegal avfallshantering.

Den 8 juni 2023 beslutade EU-kommissionen att utfärda en tidig varning till Sverige för att det finns risk att målet för förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall inte kommer att nås för år 2025. Kommissionen anser att Sverige riskerar att missa 2025 års mål på 55 viktprocent för förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av det kommunala avfallet. Detta mål höjs sedan år 2030 till 60 viktprocent och år 2035 till 65 viktprocent. Materialåtervinningsgrad är ett mått på hur stor andel av ett visst material som återvinns och återanvänds efter att det har använts och blivit avfall. Materialåtervinningsgraden för kommunalt avfall som rapporterats av Sverige låg under år 2020 på 38,3 procent samtidigt som andelen avfall till avfallsförbränning låg på cirka 60 procent. För att öka resurseffektiviteten och för att nå de överenskomna målen behöver kraftfulla åtgärder vidtas.

I promemorian konstateras också att det, förutom krav på utsortering och separat insamling av fler avfallsslag, krävs att det finns insamlingssystem för hushåll och verksamheter och anläggningar för att sortera och behandla avfallet genom materialåtervinning eller annan behandling. Dessutom behövs en marknad för det återvunna materialet. För att anläggningar ska kunna etableras måste det säkerställas att det finns en långsiktighet när det gäller materialtillgången för att företag och kommuner ska våga investera i den nödvändiga infrastrukturen. Tydliga krav på separat sortering och insamling av fler avfallsströmmar kan bidra till sådan långsiktighet. Vidare sägs att många aktörer har framfört att det finns oklarheter i hur ansvarsfördelningen ser ut för olika avfallsflöden och att denna behöver förtydligas.

I promemorian sägs också att den nuvarande organisationen för tillsyn enligt miljöbalken över avfallsområdet i många avseenden är otydlig, vilket riskerar att medföra att tillsyn bedrivs ineffektivt eller i värsta fall inte alls. Därför behöver ansvarsfördelningen inom avfallstillsynen tydliggöras. Flera myndigheter konstaterar att tillsynen på avfallsområdet är otillräcklig, vilket kan leda till snedvriden konkurrens. Ett problem är att verksamhetsutövarna på marknaden till stor del kontrollerar sig själva (verksamheternas egenkontroll). Bristerna i

tillsynen kan då leda till att avfallet inte hanteras enligt avfallshierarkin. Mer tillsyn på avfallsområdet behövs därför för att förbättra resursutnyttjandet, skapa en sund konkurrens på marknaden och för att bekämpa den illegala hanteringen.

Ett behov av förenkling och modernisering av avfallslagstiftningen inom avfallsområdet är också något som lyfts i promemorian. Mycket av terminologin från den tiden när avfallshantering främst syftade till att minimera hälso- och sanitetsproblem från avfallet finns fortfarande kvar i lagstiftningen. Sedan dess har lagstiftningen i högre grad utvecklats för att främja giftfria och resurseffektiva kretslopp i en cirkulär ekonomi.

Mot ovanstående bakgrund föreslås i promemorian ett stort antal ändringar inom avfallslagstiftningen. Kristianstads Renhållning har valt att kommentera de förslag som bedömts vara av störst betydelse för avfallshanteringen i kommunen eller som av andra anledningar bedömts som särskilt viktiga, nämligen följande:

- Ansvaret för kommunalt avfall i detaljhandel med livsmedel och för avfallsströmmarna förbrukat matfett, och förbrukat kontorspapper ska flyttas från kommunen till den yrkesmässiga verksamhet som producerar avfallet. *(avsnitt 5.2, s. 99)*
- Avfallsproducenten ska kunna begära att kommunen ska hantera det kommunala avfall som avfallsproducenten har eget ansvar för, om det finns ett bristande utbud av tjänster för att samla in och behandla avfallet, transportavstånden för att hantera avfallet blir orimligt långa, eller tjänsten att samla in och behandla avfallet erbjuds med oskäligen avtalsvillkor. Vart femte år ska kommunen genomföra en utvärdering av om förutsättningarna förändrats eller om tjänsten till avfallsproducenten att samla in och behandla avfall fortsatt ska erbjudas. *(avsnitt 5.3, s. 108)*
- Kommunen ska tillhandahålla insamlingssystem för återanvändning av produkter från hushåll. Kommunen ska ge privatpersoner, företag och sammanslutningar tillfälle att kostnadsfritt hämta återanvändbara produkter på en plats som kommunen anvisar. Produkter som inte hämtas av någon inom den tid som kommunen bestämmer ska hanteras som avfall av kommunen. *(avsnitt 8.1, s. 123)*
- Kommunen ska få meddela föreskrifter om hur utrymmen, behållare och andra anordningar för insamling för återanvändning ska vara utformade och skötas. *(avsnitt 8.1, s. 123)*
- Den som är ansvarig för att avfallet blir fullständigt behandlat ska se till att det insamlade avfallet sorteras ytterligare om det behövs för att möjliggöra materialåtervinning. *(avsnitt 8.9, s. 139)*
- Verksamheter som i samband med en yrkesmässig sortering av restavfall får en avfallsström, som till övervägande del består av förpackningsavfall, ska lämna avfallet till en producentansvarsorganisation. *(avsnitt 8.10, s. 142)*

- Den som lämnar avfall till en avfallsförbränningsanläggning eller en samförbränningsanläggning ska lämna uppgifter om avfallet som visar att avfallet får förbrännas. Den som tar emot avfallet ska kontrollera uppgifterna. *(avsnitt 8.12, s. 145)*
- Kravet på kommunala avfallsplaner ska tas bort. *(avsnitt 9.3, s. 155)*
- En kommun ska se till att avfallsverksamheten särredovisas i enlighet med god redovisningssed. *(avsnitt 12.2, s. 165)*

Yttrande

Kristianstads Renhållning ställer sig i grunden positiv till en reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi. En sådan reformering är en viktig pusselbit för att nå beslutade EU-mål om förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall. I promemorian uttalas vikten av tydlighet och långsiktighet i lagstiftningen. En reformering av lagstiftningen bör därför ta sikte på målet för år 2035, som innebär att 65 viktprocent av det kommunala avfallet ska förberedas för återanvändning eller materialåtervinnas. Detta innebär en mycket stor ökning jämfört med de 38,3 viktprocent som var det nationella värdet år 2020. För att åstadkomma en sådan ökning kommer det att krävas omvälvande förändringar inom avfallsområdet, där långsiktighet, tydliga spelregler och nytänkande kommer att vara av stor vikt.

För att belysa digniteten på de förändringar som krävs kan nämnas följande exempel. Kristianstads kommun och dess avfallsbolag har varit starkt drivande i utvecklingen under de senaste 10 åren och tillhör sedan flera år tillbaka de ledande kommunerna inom avfallsområdet i landet. Fastighetsnära insamling av förpackningar infördes för alla villor och fritidshus under år 2017-2018. När det gäller flerbostadshusen har mer än 80 procent av lägenheterna haft fastighetsnära insamling av förpackningar sedan cirka 20 år tillbaka. Vidare har kommunens återvinningscentraler moderniserats med utsortering av ett stort antal avfallsslag för materialåtervinning. På fyra av fem av kommunens återvinningscentraler finns dessutom viss insamling av avfall som förbereds återanvändning – en verksamhet som också sysselsätter människor som står långt från arbetsmarknaden och bidrar till social hållbarhet. Trots dessa omfattande åtgärder i Kristianstad ligger materialåtervinningsgraden endast på 47 viktprocent (2023). Detta är visserligen långt över det nationella värdet, men ändå en bra bit under EU-målet. För att öka materialåtervinningsgraden till 55 viktprocent år 2025, 60 viktprocent år 2030 och 65 viktprocent år 2035 kommer det att krävas mycket kraftfulla åtgärder.

Historiskt är de lagstadgade förbud mot deponering av brännbart avfall som infördes 2002 och av allt organiskt avfall som infördes 2005 några av de åtgärder som varit mest effektiva för att föra avfallshanteringen uppåt i avfallshierarkin. Tydlig styrning och ansvarsfördelning samt nya lagkrav av samma dignitet kommer framöver att behövas för att de fastställda materialåtervinningsmålen ska vara nåbara. Kristianstads Renhållning ser därför positivt på flera av de förslag

som finns i promemorian, till exempel kravet på eftersortering av restavfall. Vissa av förslagen riskerar dock, enligt Kristianstads Renhållnings mening, att inte bidra till att uppfylla målen och i vissa fall till och med motverka dem. En reformerad lagstiftning med lagkravsändringar som styr i riktning mot målen kommer, tillsammans med bättre efterlevnad av redan gällande krav på sortering och materialåtervinning, att ge goda förutsättningar för att målen ska kunna uppfyllas.

Nedan följer specifika kommentarer till några av förslagen i promemorian.

Nytt ansvar för vissa avfallsproducenter (avsnitt 5.2, s. 99)

- *Den som bedriver en detaljhandel med livsmedel ska, i stället för kommunen, ansvara för det kommunala avfall som produceras i verksamheten.*

Kommentarer:

Kristianstads Renhållning *avstyrker* förslaget att ansvaret för kommunalt avfall från detaljhandel med livsmedel flyttas från kommunen till verksamheten själv. Tydlighet i lagstiftningen är en viktig faktor för en väl fungerande avfallshantering med ökad utsortering av avfall för materialåtervinning. Undantag bidrar inte till tydlighet och att undanta detaljhandel med livsmedel från huvudregeln som innebär att kommunen ansvarar för kommunalt avfall kommer inte att bidra till det i promemorian uttalade syftet att öka materialåtervinningen.

Formellt har kommunerna sedan den 1 september 2020 ansvaret för allt kommunalt avfallet från detaljhandeln, med undantag får sådant avfall som omfattas av producentansvar. I praktiken är dock verkligheten en annan, nämligen att insamlingen av det kommunala avfallet har fortsatt på samma sätt som före nämnda datum, vilket innebär att insamlingen till stor del sker av privata aktörer utan något uppdrag från kommunen. Påståendet på promemorians sidan 102 om att livsmedelsbutikerna har en väl fungerande avfallshantering utanför kommunens system menar Kristianstads Renhållnings är felaktigt. Kristianstads Renhållnings menar att det i promemorian sätts alldeles för stor tilltro till detaljhandelns vilja att hantera sitt avfall på ett cirkulärt sätt. Verkligheten är i stället den, att butikerna föredrar sådana avfallslösningar, som innebär att de i så stor utsträckning som möjligt kan fokusera på sin kärnverksamhet – att sälja livsmedelsvaror – i stället för att hantera sitt avfall på ett korrekt sätt. När det gäller förpackningar har butikerna och de privata aktörerna under många år haft ett tydligt ansvar, men har trots detta inte anpassat sin hantering av förpackningar i någon större omfattning, med undantag för de intäktsbringande wellpappförpackningarna.

När kravet infördes den 1 januari 2024 på att förpackningar skulle skiljas från sitt innehåll valde en stor andel av livsmedelsbutikerna att vända sig till kommunen och förväntade sig att kommunen plötsligt skulle samla in det avfall – livsmedelsavfallet – som man tidigare inte velat lämna till kommunen, utan i

stället till privata aktörer, trots att avfallet under flera år omfattats av kommunalt ansvar. Den andra stora kategorin av kommunalt avfall – restavfallet – vill man däremot i de flesta fall inte lämna till kommunen. Efter det att Kristianstads Renhållning har börjat samla in livsmedelsavfall från livsmedelsbutikerna sedan den 1 januari 2024, har bolaget fått en god inblick i hur deras avfallshantering ser ut generellt. Bolagets samlade bedömning är att butikerna är bra på att sortera ut sådant avfall som genererar en nettoersättning till dem efter det att kostnaden för borttransport räknats av, till exempel wellpappförpackningar, medan en stor andel av övriga förpackningar, i synnerhet plastförpackningar, slängs i containern för restavfall som sedan töms av privata aktörer. Sannolikt beror detta på att detta är det förfarande som är lättast och som genererar minst arbete för butikerna, även om kostnaden för den efterföljande externa hanteringen av avfallet är högre. Däremot är det inte ett förfarande som innebär att potentialen för materialåtervinning nyttjas. Med fler incitament för ökad utsortering av förpackningar och ökad kontroll av lagefterlevnaden skulle andelen restavfall minska och materialåtervinningen öka väsentligt för livsmedelsbutikerna. I många fall skulle containern för restavfall i stället kunna användas för plastförpackningar, medan återstående restavfall efter utsortering av förpackningar skulle minska till en mängd som i stället skulle kunna hanteras i samma kommunala insamlingssystem som används vid flerbostadshus, i första hand avfallskärl. Detta skulle minska den totala transportsträckan för avfallsinsamlingen. Butikernas behandlingskostnader skulle på så sätt minska avsevärt, eftersom förpackningsavfall ska tas emot kostnadsfritt av den största producentansvarsorganisationen. Detta skulle motverka eventuellt ökade kostnader för sortering och fler behållare. För att en verklig förändring ska komma till stånd och initieras, krävs dock sannolikt skärpta och tydligare krav på livsmedelsbutikerna.

När det gäller butikernas livsmedelsavfall kan också nämnas att Kristianstads Renhållning ser en risk för minskad materialåtervinning med förslaget till ny lagstiftning, det vill säga tvärtemot huvudsyftet med lagstiftningsändringen. Kristianstads Renhållnings bedömning är att innan kravet på att förpackningar ska skiljas från sitt innehåll trädde i kraft den 1 januari 2024 slängdes butikernas livsmedelsavfall och förpackningar ofta osorterat bland restavfallet. Om avfall från detaljhandel med livsmedel skulle avregleras, finns det en risk att livsmedelsavfall och förpackningar åter börjar slängas bland restavfallet, trots att detta är förbjudet. Ekonomiska intressen gör att privata aktörer inte har samma drivkraft som kommuner att stävja ett sådant felaktigt beteende. Därmed skulle inte potentialen att öka produktionen av biogas nyttjas, vilket skulle vara negativt ur både klimat- och beredskapssynpunkt.

På sidan 103 i promemorian sägs att det framförts att privata aktörer har större möjlighet än kommunen att möta handelns önskemål om flexibilitet och speciallösningar och att det till exempel kan röra sig om komprimatorer som används i vissa butiker. Detta menar Kristianstads Renhållning delvis är en

korrekt beskrivning, men anledningen till detta, och till att ingen utveckling av avfallsinsamling vid livsmedelsbutiker har skett på många år, är till stor del att ansvaret för detaljhandelns avfall har varit föremål för utredning under lång tid. Eftersom det inte har funnits någon långsiktighet i regelverket har kommunerna inte velat ta några större investeringar för att utveckla systemet. Som exempel kan nämnas att leveranstiden för avfallsinsamlingsfordon i dagsläget kan vara upp till två år och att fordonen sedan, när de är levererade, ska skrivas av i åtminstone fem år, helst mer. Med ett tydligt och långsiktigt ansvar skulle kommunerna i många fall ha lika goda förutsättningar som privata aktörer att kunna erbjuda attraktiva insamlingslösningar till butikerna – i mindre och medelstora kommuner till och med bättre, då kommunerna kan samordna insamlingen med insamlingen från hushållen, medan insamling från endast butikerna riskerar att utgöra ett för litet underlag för privata aktörer och därmed högre insamlingskostnader för butikerna.

Vidare är det så, att bara för att kommunen har ansvaret, så innebär inte det att privata aktörer inte får tillgång till marknaden. En stor andel av landets kommuner handlar upp privata entreprenörer för insamling av kommunalt avfall inom ramen för kommunens ansvar. I sådana upphandlingar ställs dessutom ofta höga miljö- och arbetsmiljökrav utöver gällande lagkrav. Inte minst är krav på användande av förnybara drivmedel vanligt förekommande, något som privata aktörer ofta väljer bort av kostnadsskäl för att kunna erbjuda så låga priser som möjligt för sådana transporter som ligger utanför kommunens upphandlade entreprenader. En avreglering av livsmedelsbutikernas avfall skulle därför medföra att transporterna i många fall utförs av fordon med sämre miljöprestanda och med dieseldrivna fordon med ökade klimatutsläpp som följd jämfört med om ansvaret är kommunens.

Ytterligare en fördel med kommunalt ansvar för detaljhandelns avfall i syfte att bidra till materialåtervinningsmålen är att det ger kommunen möjlighet till kontroll av avfallet i ytterligare ett steg, utöver tillsynsmyndighetens kontroll, så att eventuella brister i sorteringen kan åtgärdas till förmån för ökad materialåtervinning. Kommunens avfallsorganisation har ett samhällsuppdrag och kan meddela miljö- och hälsoskyddsnämnden ifall en verksamhet inte lämnar kommunalt avfall till kommunen eller om avfallet hanteras felaktigt på annat sätt, så att miljö- och hälsoskyddsnämnden kan följa upp ärendet. En privat aktör har inte samma samhällsuppdrag och kan lättare hamna i en jävssituation, då dennes primära syfte, liksom butikens, är att tjäna pengar och göra vinst. Entreprenören kommer sannolikt inte att vilja rapportera sin kund till miljö- och hälsoskyddsnämnden. Det finns således en stor risk att rapporteringen uteblir med försämrad miljö- och samhällsnytta som resultat. Det finns också en risk att butiker som inte har avfallsabonnemang hos kommunen dumpar sitt avfall på återvinningsstationer eller andra platser för att undvika kostnader som man ser som onödiga.

På sidan 103 i promemorian sägs att handeln uttryckt att privata aktörer har mycket bra statistik över mängder avfall som samlas in vid butikerna, medan det är svårare att få ut statistik över avfallsmängder från kommunen. Kristianstads Renhållning ställer sig tveksam till detta påstående. Det stämmer att kommunerna sällan väger avfallet vid varje tömning och det beror främst på att det hittills inte funnits lagstadgade krav och efterfrågan på detta, men också på att hushållens avfallskärl och butikernas mindre containrar töms på samma insamlingsrunda för att få en rationell tömning och butiksavfallet därmed hamnar i samma fordon som avfall från andra hämtställen. Därför utgörs den statistik som kommunen kan tillhandahålla av mängder som beräknats utifrån behållarstorlek, tömningsintervall, volymvikt och bedömd genomsnittlig fyllnadsgrad. Privata avfallsentreprenörer tar i många fall fram sin avfallsstatistik på samma sätt, det vill säga med hjälp av schablonvärden, men redovisar sannolikt inte detta för sina kunder, vilket innebär att kunderna lever i tron att mängdstatistiken är en absolut sanning. Komprimatorcontainrar, däremot, töms en åt gången och vägs vid varje tömning och här får butikerna därför statistik över verkliga avfallsmängder, men som nämnts i föregående stycke – om föreslagna lagstiftningsändringar faktiskt skulle leda till minskade mängder restavfall och ökad materialåtervinning, torde inte heller större butiker ha något behov av komprimatorcontainrar och därmed skulle såväl insamling som statistikhantering kunna ske på samma sätt som för övriga butiker. En annan faktor som kan göra att detaljhandeln uppfattar statistiken som bättre från privata aktörer är att stora privata aktörer har resurser att kunna ge sina kunder tillgång till statistiken i kundportaler, men detta säger inget om statistikens kvalitet. Kommuner har i regel inte resurser för att kunna tillhandahålla samma tjänst, delvis beroende på att kundunderlaget är för litet och lagstiftningen under lång tid har varit för svajig för att kommunerna ska ha vågat ta de investeringar som krävs. Om lagstiftningen blir tydlig och långsiktig, så kommer kommunerna att ta fram de lösningar som detaljhandeln efterfrågar.

Om förslaget att ge den som bedriver detaljhandel med livsmedel ansvaret för sitt kommunala avfall ändå skulle genomföras, yrkar Kristianstads Renhållning på att i så fall all detaljhandel ska omfattas av avregleringen. Motivet till detta yrkande är dels att det då skulle ge ett större och förhoppningsvis tillräckligt underlag för privata aktörer att investera i fordon för att utföra insamling i mindre och medelstora kommuner, då endast livsmedelsbutikerna utgör en för liten marknad för att få en kostnadseffektiv insamling utanför storstadsområdena. Dels skulle det ge en tydlighet i lagstiftningen, om än på ett annat sätt än vad som anges i avstyrkandet ovan. Sannolikt skulle dock inte en avreglering av detaljhandelns avfall bidra till ökad materialåtervinning, vilket sägs vara ett av huvudsyftena med de föreslagna lagstiftningsändringarna.

Det sämsta av alla scenarion är att detaljhandel med livsmedel avregleras och övrig detaljhandel inte gör det. Utanför storstadsområdena skulle detta innebära att kundunderlaget blir för litet för de investeringar i fordon och utrustning som

krävs för insamlingen, oavsett om det är kommunen eller privata aktörer som har ansvaret.

- *Även den som bedriver en yrkesmässig verksamhet ska, i stället för kommunen, ansvara för det kommunala avfall som produceras i verksamheten som består av förbrukat matfett eller förbrukat kontorspapper.*

Kommentarer:

Kristianstads Renhållning *avstyrker* förslaget att yrkesmässiga verksamheter ska ansvara för förbrukat matfett som produceras i verksamheten. Kommunerna har ansvar för allt annat kommunalt avfall från restauranger, förutom sådant avfall som omfattas av producentansvar. Inte minst ansvarar kommunerna för restaurangernas matavfall och fettavskiljarfett – avfallsslag som är nära besläktade med förbrukat matfett. Ett avvikande ansvar för just förbrukat matfett skulle ge restaurangerna fler motparter och inte bidra till tydlighet. Kommunerna kan utan större svårighet handla upp eller auktorisera entreprenörer för hantering av förbrukat matfett och ställa krav på materialåtervinning av avfallet.

Kristianstads Renhållning *tillstyrker* förslaget att yrkesmässiga verksamheter ska ansvara för förbrukat kontorspapper som produceras i verksamheten. Förbrukat kontorspapper uppkommer i ett stort antal verksamheter inom olika branscher och ofta anlitar dessa verksamheter redan privata aktörer för omhändertagande av annat avfall än kommunalt avfall. Förbrukat kontorspapper kan därför avregleras utan någon större risk för otydlighet för verksamheterna.

Förslaget om avreglering av vissa flöden av kommunalt avfall från verksamheter (avsnitt 5.3, s. 108)

- *Avfallsproducenten ska kunna begära att kommunen ska hantera det kommunala avfall som avfallsproducenten har eget ansvar för, om det finns ett bristande utbud av tjänster för att samla in och behandla avfallet, transportavstånden för att hantera avfallet blir orimligt långa, eller tjänsten att samla in och behandla avfallet erbjuds med oskäliga avtalsvillkor. Vart femte år ska kommunen genomföra en utvärdering av om förutsättningarna förändrats eller om tjänsten till avfallsproducenten att samla in och behandla avfall fortsatt ska erbjudas.*

Kommentarer:

Kristianstads Renhållning *avstyrker med bestämdhet* förslaget att det ska åligga kommunen att göra en utvärdering av om förutsättningarna förändrats eller om tjänsten till avfallsproducenten att samla in och behandla avfall fortsatt ska erbjudas. Det blir svårt, näst intill omöjligt, för kommunen att avgöra om påståenden om oskäliga avtalsvillkor föreligger. Det finns inga skäl till att kommunen ska orsakas administration och utredningskostnader för att regelbundet utvärdera marknadens villkor åt avfallsproducenten. Om avfallsproducenten

erbjuds nya, skäliga villkor från marknadsaktörerna kan ju denne välja marknadsaktör och meddela detta till kommunen (som i sin tur bör informera tillsynsmyndigheten).

Frågan är också hur kommunen ska kunna inhämta uppgifter om huruvida *bristande utbud av tjänster för att samla in och behandla avfallet föreligger, transportavstånden för att hantera avfallet blir orimligt långa, eller tjänsten att samla in och behandla avfallet erbjuds med oskäliga avtalsvillkor*. De privata entreprenörer som tillhandahåller tjänsterna kommer säkerligen att hänvisa till sekretess och det är oklart vilka befogenheter kommunen har att kräva in anbudsunderlag från marknadsaktörerna för att bedöma om deras avtalsvillkor är oskäliga eller ej. Det är också oklart hur kommunen ska kunna göra ett ställningstagande avseende om förutsättningar finns för att tillgodose en begäran om att hantera avfall. Är avsikten att ett överklagningsbart beslut ska meddelas i varje enskilt fall?

Kristianstads Renhållning frågar sig också vad som ska ligga till grund för den utvärdering som utredningen föreslår ska göras vart femte år angående huruvida avfallshanteringstjänsterna fortsatt ska erbjudas samt hur denna bedömning är tänkt att förhålla sig till de begäran om hämtning som kan komma löpande.

Kristianstads Renhållning anser att vad som föreslås i 15 kap. 15 § andra stycket miljöbalken behöver revideras. I första hand anser Kristianstads Renhållning att det ska regleras att kommunen får hämta avfall efter begäran och att en sådan begäran görs i rimlig tid.

I *andra hand* anser Kristianstads Renhållning att det som anges i angivna andra stycket bör utgå, med innebörden att det som regleras är att *”kommunen är dock ansvarig för avfallet om avfallsproducenten begär det”*.

Insamlingssystem för återanvändning (avsnitt 8.1, s. 123)

- *Varje kommun ska tillhandahålla insamlingssystem för återanvändning av produkter från hushållen i kommunen i syfte att öka återanvändningen i Sverige.*

Kommentarer:

Kristianstads Renhållning *avstyrker med bestämdhet* förslaget att varje kommun ska tillhandahålla insamlingssystem för återanvändning av produkter från hushållen.

En del av det som i promemorian anges som skäl till förslaget menar Kristianstads Renhållning i grund och botten bygger på en i Sverige vanligt förekommande begreppsförvirring kring begreppen förebyggande av avfall, återanvändning och förberedelse för återanvändning. I EU-lagstiftningen anges tydligt att återanvändning är en del i att förebygga avfall och detta innebär att man

fortfarande befinner sig på produktsidan. Sådant som inte förebyggs blir ett avfall som omfattas av avfallslagstiftningen. En tydlig illustration av detta återfinns på Kemikalieinspektionens hemsida (<https://www.kemi.se/stod-till-foretag/din-roll-och-ditt-ansvar/atervinnare-eller-anvandare-av-atervunna-material/produkt-eller-avfall---hall-koll-pa-skillnaden-sa-att-du-kan-folja-reglerna>). Sådant som är avfall ska enligt den lagstadgade avfallshierarkin i 15 kap. 10 § miljöbalken i första hand förberedas för återanvändning, så att avfallet kan bli till produkter igen.

Inom avfallsbranschen i Sverige, såväl den kommunala som den privata, används dock begreppen på ett annorlunda och felaktigt sätt, vilket också framgår av nästintill alla illustrationer av avfallstrappan / avfallshierarkin som går att finna på internet. Grundfelet är att begreppet *återanvändning* används för det steg i avfallshierarkin som befinner sig mellan förebyggande och materialåtervinning, som om det fortfarande skulle handla om produkter när det i själva verket handlar om ett avfall som inte kunnat förebyggas. Den i lagstiftningen korrekta benämningen på steget mellan *förebyggande* och *materialåtervinning* ska vara *förberedelse för återanvändning*. På EU-nivå är nomenklaturen tydligare i detta avseende. Förberedelse för återanvändning är en behandlingsmetod för avfall (alltså inte produkter) som innebär att avfallet förbereds för att åter kunna bli produkter som kan användas igen. Kriterierna för förberedelse för återanvändning är enligt 15 kap. 6 § miljöbalken *kontroll, rengöring* eller *reparation*.

På sidan 124 i promemorian sägs att ca 60 procent av kommunernas återvinningscentraler hade någon form av mottagning av produkter för återanvändning år 2021. Utifrån resonemanget i förgående stycke menar Kristianstads Renhållning att detta är felaktigt. I de allra flesta fall handlar det om att kommunerna på dessa återvinningscentraler har en mottagning av avfall som ska förberedas för återanvändning. Nästan alltid sker en kontroll av sådant avfall, där avfall som har för dålig kvalitet för att i slutändan kunna användas (med eller utan ytterligare förberedelse för återanvändning) sorteras bort för att i stället genomgå andra behandlingsmetoder (materialåtervinning, energiåtervinning eller deponering). Det gäller inte bara sådant som sedan hanteras vidare av kommunen i egen regi, utan oftast också sådant som hämtas av välgörenhetsorganisationer etc. Ibland sker också rengöring och/eller reparation på eller i anslutning till återvinningscentralen, vilket även till viss del nämns i promemorian. Kontroll, rengöring och reparation är, som nämnts ovan, kriterierna för förberedelse för återanvändning, vilket alltså betyder att det är avfall som kommunerna samlar in på återvinningscentraler och andra insamlingsplatser, inte produkter. Denna verksamhet ser Kristianstads Renhållning mycket positivt på och menar vidare att det redan är lagstadgat att bedriva densamma utifrån avfallshierarkin i 15 kap. 10 § miljöbalken. Eftersom det är ett avfall som behandlas genom förberedelse för återanvändning, bidrar detta också till uppfyllelsen av EU:s och Sveriges materialåtervinningsmål. Att samla in och avyttra produkter bidrar däremot inte på något sätt till materialåtervinningsmålet.

Trots att förberedelse för återanvändning redan är lagstiftat genom bestämmelserna om avfallshierarkin, är den outnyttjade potentialen fortfarande stor, både i kommuner som redan bedriver sådan verksamhet, men framför allt i kommuner som inte gör det. Kristianstads Renhållning håller därför med om att det behövs en tydligare styrning för att främja en ökad återanvändning, men menar att en sådan styrning behöver syfta på att redan lagstadgade krav behöver efterlevas i större utsträckning och i alla kommuner. Inte minst behöver fler insamlingsplatser för såväl farligt avfall som avfall som kan förberedas för återanvändning etableras i både centrala och andra tätbebyggda bostadsområden där många hushåll saknar bil, detta som ett komplement till återvinningscentralerna.

När det gäller produkter som kan återanvändas direkt, utan någon förberedelse för återanvändning, finns det idag ett stort antal secondhand-butiker, ofta drivna av välgörenhetsorganisationer, som tar emot sådana produkter. Det finns också många digitala tjänster för såväl försäljning som bortskänkning av begagnade produkter. Ett krav på kommuner att tillhandahålla insamlingssystem för återanvändning av produkter skulle innebära en direkt konkurrens mot dessa verksamheter och i vissa fall riskera deras fortsatta verksamhet.

Det finns också kommuner som på vissa återvinningscentraler, har så kallad ge-och-ta verksamhet, där besökarna ställer återanvändbara saker som sedan får tas med gratis av andra besökare direkt från insamlingsplatsen utan att personalen gör någon kontroll eller sortering. Eftersom ingen förberedelse för återanvändning görs av dessa saker är det rimligt att räkna dem som produkter i stället för avfall. Omfattningen av denna typ av verksamhet är oftast begränsad och ett budgetalternativ för de återvinningscentraler där man inte har plats eller resurser för en större verksamhet med mottagning av avfall för förberedelse för återanvändning. I dessa fall är ge-och-ta-verksamheten givetvis positiv ur miljösynpunkt. Däremot är den i praktiken svår att kombinera med mottagning av avfall för förberedelse för återanvändning, då det på en återvinningscentral är ett stort antal avfallsflöden att ha kontroll över, t ex för att kunna samla in och rapportera statistik över insamlade mängder avfall och, om förberedelse för återanvändning sker på samma plats, mängder nya produkter för återanvändning och mängder rejekt. Detta är en av anledningarna till att inte införa krav på insamlingssystem för produkter, utan i stället låta det vara frivilligt att införa på de platser där det är möjligt och lämpligt.

- *Kommunen ska ge privatpersoner, företag och sammanslutningar tillfälle att kostnadsfritt hämta återanvändbara produkter på en plats som kommunen anvisar. Produkter som inte hämtas av någon inom den tid som kommunen bestämmer ska hanteras som avfall av kommunen.*

Kommentarer:

Kristianstads Renhållning avstyrker med bestämdhet som en följd av avstyrkan här ovan även detta förslag. Utöver vad vi anför ovan, kan läggas till att det finns erfarenhet av att sådana initiativ skapat mycket olämpliga situationer med riskfylld arbetsmiljö. Föremål som är fina nog att återanvända har ett värde i sig, vilket undermineras genom utredningens förslag. Dessutom blir det inte ”kostnadsfritt” eftersom kommunen behöver finansiera verksamheten, som sannolikt kommer att kräva omfattande utrymme, förpackningsmaterial och personal. Om produkter måste ges bort gratis, vilket innebär att produkter med högst värde hämtas först, kommer det utan tvekan att leda till en högre avfallstaxa, eftersom bestämmelsen tvingar kommunen att ge bort saker som har ett värde i stället för att avyttrandet finansierar kommunens verksamhet. Även de invånare som inte väljer att plocka material kommer alltså att behöva betala för det. Utöver en ökad kostnad för kommunerna kommer det även medföra en negativ och osund konkurrens för både ideella och kommersiella second hand-aktörer.

- *Kommunen ska få meddela föreskrifter om hur utrymmen, behållare och andra anordningar för insamling för återanvändning ska vara utformade och skötas.*

Kommentarer:

I enlighet med Kristianstads Renhållnings avstyrkanden ovan blir inte detta förslag relevant.

Krav på ytterligare sortering för att möjliggöra materialåtervinning (avsnitt 8.9, s. 139) och Mer förpackningar från restavfallet ska materialåtervinnas (avsnitt 8.10, s. 142)

- *Den som är ansvarig för att avfallet blir fullständigt behandlat ska se till att det insamlade avfallet sorteras ytterligare om det behövs för att möjliggöra materialåtervinning och för att utifrån avfallets egenskaper uppnå en hög kvalitet på det återvunna materialet. Ytterligare sortering ska också krävas om det behövs för att nå materialåtervinningsmålen.*
- *Verksamheter som har avfall som till övervägande del består av förpackningsavfall som har producerats i samband med yrkesmässig sortering av restavfall, ska lämna avfallet till de kostnadsfria mottagningsplatser som tillhandahålls av en producentansvarsorganisation. Innan överlämningen ska sådant avfall som inte utgör förpackningsavfall separeras från förpackningsavfallet av*

verksamhetsutövaren, om det kan göras utan orimliga ekonomiska konsekvenser.

- *Den som driver mottagningsplatserna ska vara skyldig att utan kostnad och utan begränsningar i avfallsmängder ta emot verksamheters avfall som till övervägande del består av förpackningsavfall och som har producerats i samband med yrkesmässig sortering av restavfall.*

Kommentarer:

Kristianstads Renhållning *tillstyrker* förslaget om krav på eftersortering av restavfallet. Sortering vid källan ger en högre kvalitet och renhet på de utsorterade avfallsslagen och bör alltid vara ett obligatoriskt första steg, men för att det ska finnas en rimlig chans att nå de ställda materialåtervinningsmålen, behöver även eftersortering av restavfallet vara obligatoriskt. Kristianstads Renhållnings erfarenheter från fastighetsnära insamling av förpackningar under åtta års tid vid villor och ännu längre vid lägenheter är att förpackningar återstår i restavfallet även vid en väl fungerande sortering. Att komma åt även dessa återstående förpackningar så att de sorteras ut vid källan skulle sannolikt innebära en mycket hög kostnad. I stället bedöms eftersortering vara ett mera kostnadseffektivt och rimligt alternativ som ett komplement till den grundläggande källsorteringen.

För att förpackningsproducenterna ska fullfölja sitt producentansvar är det dock självklart att producenterna ska ersätta kommunen för de förpackningar som kommunen sorterar ut vid en eftersortering. Därför *yrkar* Kristianstads Renhållning på en sådan ändring i förslaget.

Liksom i många andra av promemorians förslag är det viktigt med styrning från statligt håll för att få till förändring och föra avfallet uppåt i avfallshierarkin, på samma sätt som förbudet mot deponering av brännbart avfall 2002 och av allt organiskt avfall 2005, som nämnts tidigare i detta remissvar. Det kommer att krävas stora ansträngningar för att nå de högt ställda materialåtervinningsmålen. Det behöver skapas en marknad med större volymer utsorterat avfall för materialåtervinning för att få till den teknikutveckling och investeringsvilja som krävs.

Mottagningskriterier för avfallsförbränningsanläggningar och samförbränningsanläggningar (avsnitt 8.12, s. 145)

- *Den som har samlat in avfall separat ska vid överlämning av avfallet till en verksamhetsutövare som bedriver en avfallsförbränningsanläggning eller en samförbränningsanläggning se till att uppgifter lämnas om*
 - 1. hur avfallet producerats,*
 - 2. den sorteringsprocess eller annan förberedande behandling som avfallet genomgått, och*
 - 3. att avfallet får förbrännas.*
- *Innan avfall tas emot för förbränning ska verksamhetsutövaren för avfallsförbränningsanläggningen eller samförbränningsanläggningen*

kontrollera att de uppgifter som rör avfallet är korrekta. Kontrollen ska göras på det sätt som skäligen kan begäras.

- *För gränsöverskridande avfallstransporter ska avfallstransportförordningens krav gälla.*
- *Det ska införas en definition av uttrycket förberedande behandling.*
- *Regeringen eller den myndighet eller kommun som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om skyldighet att kontrollera avfall och avfallshantering.*

Kommentarer:

Kristianstads Renhållning *tillstyrker* förslagen, men anser också att de behöver kompletteras med en reglerad rimlighetsavvägning. Kraven måste utformas på det sättet att inte varje försändelse av avfall ska behöva kontrolleras, utan att skyldigheterna att kontrollera uppgifter kan regleras i avtal mellan avfallslämnare och mottagande anläggning och att uppgifterna kan kontrolleras vid behov.

Kravet på kommunal avfallsplan tas bort (avsnitt 9.3, s. 155)

- *Kravet på kommunerna att upprätta kommunala avfallsplaner ska tas bort. Även kravet på länsstyrelserna att sammanställa de kommunala planerna ska tas bort.*
- *Kommunens möjlighet att meddela föreskrifter om att den som bedriver en yrkesmässig verksamhet inom kommunen där annat avfall än sådant som kommunen ansvarar för ska lämna uppgifter om avfallet som underlag för kommunens renhållningsordning ska tas bort.*
- *I varje kommun ska det finnas avfallsföreskrifter. Föreskrifterna ska antas av kommunfullmäktige.*
- *Kravet på att hänsyn ska tas till synpunkterna som kommer in i samrådet ska tas bort.*

Kommentarer:

Kristianstads Renhållning *avstyrker* förslaget om att ta bort kravet på att kommunen ska upprätta en avfallsplan. Den kommunala avfallsplanen är ett viktigt politiskt styrdokument genom att den beslutas av kommunfullmäktige och därigenom kan olika nämnder i kommunen åläggas krav att vidta åtgärder för att verka för att uppfylla de mål som finns beslutade i planen. Det kan till exempel handla om att utbildningsnämnden ska se till att utsortering av förpackningar införs i alla sina verksamheter eller att inköpsansvarig nämnd ska verka för att de kontorsmöbler som köps in i kommunen ska vara begagnade för att nämna två exempel. Den kommunala avfallsplanen är inte i första hand en plan för att verkställa den kommunala avfallshanteringen, utan en plan för förebyggande av avfall i kommunen och hantering av det avfall som uppstår. Med en frivillig kommunal avfallsplan skulle förutsättningarna för att den kommunala avfallsplanen ska fortsätta vara ett viktigt politiskt styrdokument i alla kommuner försvinna.

I stället skulle kraven på formalia i avfallsplanen kunna minskas, till exempel genom att avgränsa avfallsplanen så att den endast ska omfatta kommunalt avfall samt annat avfall som kommunen har rådighet över. Genom att ta bort kraven på nulägesbeskrivning, miljökonsekvensbeskrivning och viss annan formalia skulle tid och resurser kunna frigöras för att fokusera på mål och åtgärder som bidrar till att nå materialåtervinningsmålen samt förankring och samverkan. Detta skulle öka sannolikheten för att åtgärderna faktiskt genomförs och målen nås. Med dagens bestämmelser finns det stor risk att kommunala avfallsplaner bara blir hyllvärmare.

Krav på redovisning om kommunens avfallshantering (avsnitt 12.2, s. 165)

- *En kommun ska i fråga om sitt ansvar för avfallshantering se till att*
 - 1. verksamheten bokförs och redovisas i enlighet med god redovisningssed där resultat- och balansräkningar redovisas särskilt och där det av tilläggsupplysningar framgår hur kommunen har fördelat kostnader som varit gemensamma med annan verksamhet,*
 - 2. det av redovisningen framgår om och hur avgift tagits ut för att främja miljöanpassad avfallshantering,*
 - 3. det av redovisningen framgår vilken ersättning kommunen har fått från producentansvarsorganisationer för förpackningar, och*
 - 4. redovisningen, när den är fastställd, finns tillgänglig för allmänheten.*

Kommentarer:

Kristianstads Renhållning *tillstyrker* förslaget att det införs krav på särredovisning. I författningsförslaget punkt 3 framgår att kommunen ska redovisa vilken ersättning kommunen har fått från producentansvarsorganisationer för förpackningar. I kommentarerna till lagförslaget framgår att kommunerna ska redovisa sina kostnader för förpackningsinsamlingen. Detta krav borde tydliggöras i paragrafen. Detta är rimligt och nödvändigt för uppföljning av ersättningsmodellen.

Övriga kommentarer

- Kristianstads Renhållnings uppfattning är att väldigt mycket förpackningsavfall från verksamheter, såväl stora som små, inte sorteras ut, utan hamnar bland restavfallet och går till förbränning trots lagstadgat krav på utsortering för materialåtervinning. Här finns således en stor potential för att bidra till att öka den nationella materialåtervinningsgraden. För att åstadkomma detta krävs emellertid ytterligare incitament för verksamheterna att förbättra sin avfallshantering. Dels behöver verksamheter i allmänhet få mer information om att de faktiskt är ålagda att sortera ut förpackningsavfall, dels behöver det bli lättare för dem att i vardagen faktiskt efterleva kraven och sortera ut och göra sig av med förpackningsavfallet. Dagens system där verksamheterna,

själva eller via anlita en entreprenör, ska lämna sitt förpackningsavfall på en insamlingsplats som producenterna tillhandahåller (idag minst en per region och från och med 2026 minst en per kommun) innebär att det blir alldeles för krångligt och dyrt för verksamheterna, som hellre vill lägga sin tid och sina pengar på själva verksamheten. Krav på fastighetsnära insamling av förpackningsavfall, där förpackningsproducenterna tar det fulla ekonomiska ansvaret, bör därför införas även för verksamheter på samma sätt som för hushållen. Det bör vara möjligt för kommuner att utföra sådan fastighetsnära insamling och samordna den med sin fastighetsnära insamling av förpackningar från hushåll för ökad effektivitet. Detta ökar också möjligheterna för verksamheter i mindre orter att få förpackningar hämtade till en rimlig kostnad.

- Kristianstads Renhållning menar att det är önskvärt att kommunen kan begära ut uppgifter från Naturvårdsverket om inrapporterade mängder kommunalt avfall som har samlats in i kommunen, totalt i kommunen och per verksamhet, samt om hur detta avfall har behandlats, oavsett om det kommunala avfallet omfattas av kommunalt ansvar eller inte och även för förpackningsavfall. Kommunen behöver uppgifterna för såväl tillsyn som avfallsplanering för att kunna bedriva en bra tillsyn och en relevant måluppföljning på lokal nivå samt som underlag för kommunens avfallsplan, oavsett om det fortsatt kommer att finnas krav på kommunal avfallsplan eller inte.
- Avseende de ändringsförslag i promemorian som Kristianstads Renhållning inte har kommenterat i detta yttrande ställer sig Kristianstads Renhållning bakom de synpunkter som Avfall Sveriges framför i sitt yttrande.
- Avslutningsvis vill Kristianstads Renhållning påtala att det skulle vara positivt om ansvaret för de olika strömmarna av kommunalt avfall kan slås fast för överskådlig tid, så att såväl kommuner som avfallsproducenter och entreprenörer vet vilka spelregler som gäller långsiktigt och kan bygga upp insamlingssystemen utifrån detta.

2025-01-20
Kristianstads Renhållnings AB



Ulf Børkell
Ordförande



Lars Olsson
Vice ordförande



Johan Karlsvärd
VD